

УДК 340.12:[340.131-048.23:341.231.14]:124.1-027.543-049.3](100)
DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.1.53>

О. О. Барабаш

докторка юридичних наук, доцентка,
професорка кафедри загально-правових дисциплін
Інституту права
Львівського державного університету внутрішніх справ
(Львів, Україна)
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2666-9696>
Scopus Author ID: 57194699372
kolibri1961@ukr.net

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА: ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПІДХОДИ У СВІТЛІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВІТОПОРЯДКУ

Стаття присвячена питанням верховенства права, історії його виникнення як концепції та правового явища. Верховенство права позиціонується як універсальний принцип забезпечення прав людини, якого мають дотримуватися всі держави. Проаналізовано правову природу, зміст верховенства права як принципу, правового явища та концептуального підходу до сучасних прав людини. Вивчено зарубіжний досвід імплементації норм верховенства права в національне законодавство. Визначено роль міжнародних організацій у забезпеченні верховенства права. Зазначено, що верховенство права – універсальний принцип. Необхідність загального забезпечення та дотримання верховенства права і на національному, і на міжнародному рівні визнана всіма державами-членами ООН, адже верховенство права – це одна з базових цінностей, що поділяються Європейським Союзом та його членами. Наріжні проблеми верховенства права, виражені в реалізації його основних принципів, є актуальним предметом багатостороннього суспільного дискурсу: від їх розв'язання залежить і майбутнє країни, і її роль у процесі сучасного розвитку світопорядку та умов його глобалізації. Верховенство права створює платформу, основу для об'єднання всіх галузей права, особливо з урахуванням того, що різні галузі нашого права складаються роз'єднано. Конституційне закріплення норми про правову державу, принцип верховенства права визначають сферу діяльності всіх гілок державної влади та методи їх діяльності. Держава не повинна виходити за кордон правового поля, перейшовши які, правова держава перетворюється на свій антипод. Держава не може використовувати у своїй діяльності методи, що суперечать принципам верховенства права та правової держави. Встановлено, що простого формування досконалої системи законодавства, що закріплює основні права і свободи людини та визначає ефективну законодавчу процедуру, ще недостатньо для побудови демократичного суспільства. Принцип верховенства права є фактично єдиним ефективним засобом забезпечення непорушності демократії, а також однією з її основних ознак, а її забезпечення та контроль – гарантією забезпечення прав людини тією мірою, якою створюються гідні умови проживання кожної людини. Проаналізовано також значення індексу Rule of Law Index Всесвітнього проєкту правосуддя The World Justice Project та його реалізацію в Україні.

Ключові слова: верховенство права, індекс верховенства права, право, права людини, правова держава, суспільство, світопорядок, відхильні процеси, соціальні дії, інноваційні технології.

Актуальність теми. У конституціях багатьох держав світу закріплено положення, згідно з якими ці держави є правовими. Такі норми права містяться, до прикладу, в ч. 1 ст. 1 Конституції Іспанії, ст. 1 Конституції Чехії, ч. 1 ст. 4 Конституції Болгарії та в основних законах

багатьох інших держав. Незважаючи на однакове позначення поняття «правова держава» («Etat de droit» (Франція), «Stato di diritto» (Італія), «Rechtsstaat» (Німеччина), «Estado de Derecho» (Іспанія)), його зміст – сукупність внутрішніх ознак правової держави, які станов-

лять це поняття – може різнитися. Найчастіше зміст поняття «правова держава» існує на доктринальному рівні та не розкривається на рівні законодавства. Хоча є приклади, коли безпосередньо в тексті конституції прямо перераховано принципи правової держави. Наприклад, ст. 5 Конституції Швейцарської Конфедерації називається «Принципи правової держави» та у своєму тексті послідовно їх розкриває [1].

Німецький правознавець К. Штерн запропонував універсальні засади правової держави, які, як він вважає, існують лише в конституційних державах: принципи людської гідності, свободи та рівності, контролю за державною владою, законності, юридичною захисту, відшкодування шкоди, навіть захисту від зловживання владою [2, р. 781]. Запропоновані універсальні принципи нині наповнюють конституції більшості країн романо-германської правової сім'ї і є індикатором забезпечення верховенства права.

Для уніфікації підходів до розуміння правової держави, забезпечення однаковості тлумачення цього поняття світове співтовариство неодноразово робило спроби закріпити в джерелах права основні засади діяльності правової держави, одним із яких виступає принцип верховенства права. Так, ще 1948 року Загальна декларація прав людини містила в абз. 3 преамбули положення, згідно з яким при проголошенні Декларації береться до уваги необхідність захисту прав людини за допомогою реалізації принципу верховенства права [3]. В офіційному перекладі Декларації українською мовою вираз «rule of law», що міститься в цьому абзаці, перекладається як «влада закону», хоча точнішим перекладом його буде саме «верховенство права», оскільки в міжнародному праві джерелами права виступають найчастіше не нормативно-правові акти, різновидом яких є закон, а нормативні договори, правові звичаї та принципи права. Тому використання виразу «верховенство права», що є в цьому випадку родовим стосовно словосполучення «верховенство закону», точніше відбиває зміст становища, закріпленого в абз. 3 преамбули Декларації, що аналізується. Крім того, якщо при перекладі цього словосполучення враховувати ще й різні типи праворозуміння, то коректнішим буде також переклад «верховенство права», оскільки переклад «влада закону» відображає лише позитивістську концепцію праворозуміння. Хоча є й думка, що в цій Декларації ООН «говориться лише про верховенство закону», а

принцип верховенства права на міжнародному рівні було закріплено вперше 1949 року у Статуті Ради Європи та продубльовано в Європейській конвенції про захист прав людини та основних свобод (1950) [4, с. 5].

Отже, правотворчість міжнародної спільноти в особі ООН та інших міжнародних організацій зробила принципи правової держави міжнародно-правовими стандартами. Вони були сприйняті багатьма державами, які закріпили в основних законах лише правовий характер влади держави, і розкрили змістовні характеристики тих чи інших принципів правової держави.

Верховенство права є універсальним принципом забезпечення прав людини. У своїй доповіді «За більшої свободи: до розвитку, безпеки та прав людини для всіх» (A/59/2005) Генеральний секретар ООН зазначив, що «необхідно позбавлятися потреби і страху, але цього не достатньо. Усі люди мають право на гідне звернення та повагу» (пункт 27). «Запорукою забезпечення людям такого гідного звернення та поваги є здійснення у повному обсязі прав людини, а їх захист – верховенство прав людини» [5, с. 36].

Наукова спільнота переконана, що правовою демократичною державою є та держава, в якій реалізовано верховенство права [6; 7, с. 163–164]. Однак недостатня визначеність змісту категорії верховенства права багато в чому зумовлена дискусійністю та відсутністю однозначних відповідей на ключові питання, здатні дати уявлення про цей феномен. Якими ж є правова основа та зміст верховенства права? Що розуміється під правом у конкретному випадку і над актами яких видів і рівнів регулювання воно має верховенство? Що мається на увазі під забезпеченням верховенства права і які його механізми? Чи доцільно виділяти й оцінювати верховенство права як самостійне правове явище для розвитку правової доктрини і практики?

Відомо, що доктрина верховенства права як певна система поглядів на будову та розвиток правової дійсності формувалася протягом кількох століть, при цьому історично її «батьківщиною» прийнято вважати систему загального англосаксонського права, де вперше було визначено її зміст, що згодом дало змогу утвердити верховенство права як фундаментальний конституційний принцип англійського права. Традиційно першим доктринальним джерелом уявлень про верховенство права визнається праця англійського вченого А. В. Дайсі про

основи державного права Англії [8]. Він концептуально обґрунтував значення і сутність верховенства права, зокрема виділив такі складові цього явища, як недопущення зловживання адміністрацією її владою, підпорядкування всіх підданих країни англійським законам і судам, судовий захист права і свободи людини.

Сучасні теоретики англійського конституційного права збагатили уявлення про верховенство права, наголосивши на обмеженні публічної влади за допомогою права, на визначенні пов'язаності діяльності судів правом, а не законом, та особливому значенні судової влади у справі захисту прав і свобод людини. При цьому значну увагу приділяють взаємозв'язку верховенства права із загальновизнаними принципами міжнародного права та фундаментальними правами людини, гарантованими Загальною декларацією прав людини 1948 року, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року [9].

Верховенство права – універсальний принцип. Необхідність загального забезпечення та дотримання верховенства права і на національному, і на міжнародному рівні визнана всіма державами-членами ООН, адже верховенство права – це одна з базових цінностей, що поділяються Європейським Союзом та його членами [7, с. 163–164]. У своєму документі від 2014 року «Нові принципи для зміцнення верховенства права» Європейська комісія нагадує, що «принцип верховенства права є неухильним та стає домінуючою організаційною моделлю сучасного конституційного законодавства та міжнародних організацій, що регулює здійснення державної влади». Дедалі більше держав у своїх національних конституціях посилаються на принцип верховенства права [10; 11, с. 182].

Так, у Конституції України закріплено принцип верховенства права та дано розгорнуту його характеристику: ст. 1 встановлює, що Україна – правова держава [12]. При цьому чимало авторів наголошує, що «правова держава – це єдино прийнятний та унікальний засіб для формування так необхідного нам справедливого суспільства, що спирається на принципи верховенства права» [13, с. 10]. Адже одна з основних суперечностей сучасного суспільного розвитку полягає саме в тому, що, проголосивши правову державу де-юре, але відмовляючись підкорятися праву де-факто, держава розвиватиметься за вектором, що веде до її розвалу.

Наріжні проблеми верховенства права, виражені в реалізації його основних принципів, є

актуальним предметом багатостороннього суспільного дискурсу: від їх розв'язання залежить і майбутнє країни, і її роль у процесі сучасного розвитку світопорядку та умов його глобалізації. Верховенство права створює платформу, основу для об'єднання всіх галузей права, особливо з урахуванням того, що різні галузі нашого права складаються роз'єднано. Конституційне закріплення норми про правову державу, принцип верховенства права визначають сферу діяльності всіх гілок державної влади та методи їх діяльності. Держава не повинна виходити за кордон правового поля, перейшовши які, правова держава перетворюється на свій антипод. Держава не може використовувати у своїй діяльності методи, що суперечать принципам верховенства права та правової держави.

Верховенство права тісно пов'язане з ідеєю правової справедливості, що виражається в усвідомленні необхідності боротьби за справедливі закони, рівні права і свободи для всіх без винятку, яка послужила каталізатором визнання, законодавчого закріплення і захисту особистих та політичних прав людини і громадянина [14].

Синтез ідеї справедливого державного устрою та теорії прав людини уможливив сформулювати концепцію верховенства права та справедливості над державою і законом, необхідності обов'язкової відповідності прийнятих законодавчих актів моральним вимогам справедливості. Так, професор Браян Таманага виділив три основні складники верховенства права: обмеженість держави правом, формальна законність і верховенство права. Водночас він зауважив, що верховенство права видається як безумовне загальне благо [15, р. 114–127].

Визнання принципу верховенства права як основи сучасної правової держави передбачає вимогу до нормативних правових актів та правозастосовної практики не просто відповідати ознакам нормативності та букві закону, а перебувати в гармонії з вимогами справедливості та ідеєю найвищої цінності прав людини, відповідати духу права. Верховенство права передбачає як справедливе застосування і відображення вимог справедливості у правотворчій діяльності, так і реалізацію у праві ідей захисту людської гідності та поваги до прав особистості.

У правовій системі сучасної України концепція верховенства права, прав людини, вимоги справедливості зведені до рівня правової парадигми, яка відображена у всіх основних нормативних правових актах. Проблеми забезпечення

правової справедливості та верховенства права як обов'язкових вимог сучасного правового держави безпосередньо пов'язані з ефективним забезпеченням та захистом прав і свобод людини та громадянина. Тож верховенство права створює критерій оцінки діяльності держави, всіх гілок влади – і законодавчої, і виконавчої, і судової. На підставі цього критерію громадяни повинні оцінювати, чи відповідає діяльність держави вимогам, яким має відповідати правова держава [16]. З огляду на це, проблеми забезпечення справедливості, верховенства права та прав людини в системі чинного нормативного правового регулювання та правозастосування і надалі мають залишатися у фокусі юридичної науки та практики, під пильною увагою інститутів правозахисту і громадянського суспільства.

Отже, верховенство права – основа світопорядку, від якої залежить розвиток усього світу. Слабке верховенство права спричинює такі проблеми, як безкарні кримінальні злочини, відсутність забезпечення медичних закладів необхідними ліками, відсутність рівності станів перед буквою закону, необґрунтоване стримування іноземних інвестицій. Тобто провокує так звані відхильні процеси. Натомість ефективно верховенство закону допомагає знизити рівень корупції, покращити здоров'я населення, підвищити його освіченість, знизити рівень нерівності доходів, а також забезпечити захист людей від різних злочинів. Зміцнення верховенства права – одна з основних цілей уряду, інвесторів, бізнесу та громадянського суспільства в усьому світі. Задля більш ефективного верховенства потрібно і знати фундаментальні особливості верховенства права, і мати адекватні основи для його вимірювання та оцінки. Саме тому, на нашу думку, сприйнята правовою практикою доктрина верховенства права, безперечно, відкриває додаткові перспективи і можливості імплементації міжнародного права, розвитку національної правової системи в контексті забезпечення прав і свобод людини та суверенізації особистості, оптимізації діяльності органів публічної влади та меж їх допустимого впливу на суспільні відносини, зміцнення самостійності судової влади.

На підставі цього було розроблено Індекс верховенства права. Міжнародна незалежна некомерційна організація The World Justice Project (WJP) вперше опублікувала Індекс верховенства права 2010 року [17; 18]. Організація займається розвитком верховенства права – принципу, що полягає у визнанні пріоритету

права над державою та забезпечує підзвітність усіх її осіб та інститутів.

Але для того, щоб це положення з розряду цілей перейшло і втілювалося у конкретний соціально-правовий результат, потрібні спеціальні юридичні механізми «перекладу», трансформації цієї Цілі, інакше кажучи, мають бути розроблені відповідні соціальні технології реалізації ідей та цінностей правової держави в суспільстві. Одним із видів таких соціальних технологій виступає правова інновація – планомірно здійснювана діяльність, спрямована на перетворення правової дійсності та досягнення певного правового результату, за допомогою якого можна не тільки оптимізувати державно-правове будівництво, а й підвищити цінність права в житті суспільства.

Правовими інноваціями реалізації ідей та цінностей правової держави в суспільстві буде як наукова, так і практична юридична діяльність, спрямована на утвердження в суспільстві цінностей права і принципів правової держави.

На наше переконання, до правових інновацій можна зарахувати теоретичну наукову діяльність юридичної спільноти, націлену на вивчення сутності і змісту принципу верховенства права як одного з принципів правової держави. Водночас ідея верховенства права перетворилася зараз на реальний чинник політико-правового розвитку держав і стала основою національних програм розвитку права, визначає глобальний напрям правового розвитку, фактично пояснюючи вихідні і кінцеві пункти руху права, програмуючи спосіб дій держав у правовій сфері [19, р. 161]. Тому потрібні глибші наукові розробки, що стосуються аналізу сутності, змісту та ролі принципу верховенства права в національній правовій системі.

З огляду на це необхідна система технологій моніторингу суспільних проблем та їх відображення в масовій правосвідомості [19, р. 120]. Наприклад, на втілення в життя принципів правової держави та реалізацію принципу верховенства права спрямована діяльність створеної в Україні Громадської організації «Асоціація соціального розвитку через право» [20], яка використовує у своїй діяльності правові технології моніторингу, правової експертизи, прогнозування наслідків ухвалення правотворчих рішень у сфері вдосконалення комунікації між державою, громадянським суспільством та науковим середовищем задля вироблення нових підходів до реалізації заходів соціального захисту в умовах воєнного стану.

Важливу роль у формуванні професійної правосвідомості юристів та утвердженні цінностей правової держави відіграють освітні правові технології. Потрібне детальне висвітлення принципу верховенства права, а також інших принципів правової держави в навчальній юридичній літературі з конституційного та міжнародного права, теорії держави і права, філософії права, а також застосування в процесі їх викладання новітніх юридичних технологій, які дозволили б забезпечити підвищення ефективності освіти, орієнтацію на подальшу юридичну практику, на перетворення правової дійсності задля реалізації принципу верховенства права з використанням сучасних досягнень юридичної науки.

Важливо також використовувати можливість юридичних клінік, що існують у юридичних вишах, науково-дослідних та освітніх юридичних центрів, звертатися до інтерактивних методів навчання, проєктного навчання, модельних процесів, правових ділових ігор, складання проєктів нормативно-правових, інтерпретаційних, правореалізаційних та правозастосовних актів, залучати студентів до дослідження порівняльних характеристик різних правових систем задля виявлення відмінностей у розумінні принципу верховенства права в різних державах, зокрема шляхом академічних обмінів. Крім того, потрібна тісніша співпраця з державними органами і приватними юридичними компаніями не тільки на стадії проходження виробничої практики, а й протягом усього процесу навчання для отримання практичного досвіду реалізації права і виявлення недоліків правового регулювання, проблем втілення в життя принципу верховенства права для подальшого їх усунення під час майбутнього здійснення практичної юридичної діяльності. Так, зараз доволі популярною правовою технологією в юридичному співтоваристві є медіація. На багатьох юридичних факультетах університетів створено Центри правової медіації, діяльність яких і спрямована на втілення в життя принципу верховенства права.

У зарубіжних країнах юридичні освітні установи ще активніше використовують правові технології: у Дюкському університеті (Північна Кароліна, США) створено спеціальний «інкубатор» Duke Law Tech Lab, що займається інноваціями у сфері правових технологій, на юридичному факультеті Гарвардського університету функціонує юридична клініка, в якій студенти на практиці застосовують отримані на заняттях навички.

Велике значення для забезпечення ефективності функціонування вітчизняної правової системи та її розвитку, відповідно до міжнародних правових стандартів, зокрема ідей правової держави та верховенства права, мають також юридичні технології здійснення практичної юридичної діяльності, починаючи з технологій правотворчої (і на міжнародному, і на внутрішньодержавному рівні) та закінчуючи інтерпретаційними і правореалізаційними технологіями. Так, наприклад, у правотворчій сфері забезпечення реалізації ідеї верховенства права є правова технологія правової експертизи, а також гармонізації законодавства, у сфері правореалізації та застосування – правові технології моніторингу реалізації принципу верховенства права на практиці. Зараз відповідно до міжнародних норм на світовому рівні здійснюється моніторинг забезпеченості принципу верховенства права в розрізі різних країн. У цих умовах, враховуючи і українські реалії у сфері війни, потрібно навчитися організовувати суспільне життя і вести його відповідно до уявлень про принцип верховенства права та його дотримання крізь призму захисту прав людини.

У результаті своєрідний трикутник «юридична наука – юридична освіта – юридична практика», що відображає взаємозв'язок цих трьох явищ, дасть змогу наявно продемонструвати єдність наукової, освітньої та практичної юридичної діяльності за реалізації принципу верховенства права, що забезпечується існуванням правових технологій та інновацій й акумулює в собі всі ці види юридичної діяльності. Ця діяльність дозволяє аналізувати правову дійсність одночасно з точки зору як юридичної освіти і юридичної науки, так і юридичної практики. Тож реалізація ідеї верховенства права та цінностей правової держави може бути досягнута тільки за комплексного використання всіх видів юридичних технологій.

Висновки. На сьогодні верховенство права є глобальною метою міжнародної спільноти, досягнення якої можливе лише шляхом міжнародної інтеграції, обумовленої глобалізацією та технологічним прогресом, які сприяють зростанню взаємодії держав на міжнародному і регіональному рівні. Верховенство права забезпечує для суспільства стійке економічне зростання, сприяє розвитку підзвітності уряду всіх країн світу та заохочує повагу до фундаментальних прав людини. Принцип верховенства права є основним і системоутворючим у системі принципів права. Відмова в будь-якій сфері

державно-владної діяльності від підпорядкування праву демонструє забуття владою інтересів суспільства, її прагнення стати над суспільством, розглядати громадянина як об'єкт своєї діяльності, а не як рівноправного суб'єкта у відносинах з державою. Це не узгоджується з верховенством права, спричинює небезпеку свавілля, унеможлиблює правові перетворення, враховуючи судову реформу, і потенційно несе в собі загрозу руйнування самої держави.

Безумовно, Україна має розробити свою національну методологію розрахунку індексу верховенства права, а також розробити та ефективно здійснювати механізми щодо покращення показників цього індексу, особливо тих чинників, які мають найменше значення. Потрібно провести моніторинг усіх систем, які беруться до уваги, виявити недоліки і проводити систематичні та регулярні заходи щодо їх усунення. При цьому над забезпеченням верховенства права мають працювати не тільки державні структури, а й кожен громадянин України, оскільки підвищення рейтингу нашої країни йтиме на користь кожному з нас.

Список використаних джерел:

1. Конституція Швейцарської Конфедерації. URL: <http://www.ditext.com/swiss/constitution.html> (дата звернення: 24.04.2023).
2. Stern K. Staatsrecht der Bundesrepublik Deutschland. 2nd ed. Munich, 1984.
3. Universal Declaration of Human Rights. Documents of the United Nations. URL: <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html> (viewed on 24.04.2023).
4. Шаповал В. Верховенство закону як принцип Конституції України. *Право України*. 1999. № 1. С. 5.
5. Пухтецька А. Принцип верховенства права: сучасні європейські доктрини як орієнтир для реформування національного законодавства. *Вісник Національної академії наук України*. 2010. № 3. С. 36.
6. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: монографія: у 2 кн. Кн. 1: Верховенство права, як принцип правової системи: проблеми теорії / відп. ред. Н. М. Оніщенко; ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (голова) та ін. Київ: Юрид. думка, 2008. 344 с.
7. Козюбра М. І. Верховенство права – основоположний принцип правової і політичної систем України. *Правова система України: історія, стан та перспективи*: у 5 т. Харків, 2008. С. 163–164.
8. Погребняк С.П. Історичні витоки верховенства права. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2008. № 15. С. 3–13.
9. Лобойко Л. М. Верховенство права у сфері кримінального судочинства. *Проблеми забезпечення прав людини в країні в світлі Загальної декларації прав людини*: матер. міжнар. наук.-практ. конф., присв. 60-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини ООН. URL: <http://www.minjust.gov.ua/udhra/conf-materials-07.html> (дата звернення: 24.04.2023).
10. Головатий С. П. «Верховенство закону» versus «Верховенство права»: філологічна помилка, професійна недбалість чи науковий догматизм? *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 2 (33). С. 96–113.
11. Головатий С. Верховенство права: монографія: у 3 кн. Київ: Фенікс, 2006. С. 182.
12. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 24.04.2023).
13. Головатий С. П. Верховенство права: юридичний принцип, який в Україні офіційно визнано та який має діяти. *Українське право*. 2006. №1. С. 85-90.
14. Hurd J. The international rule of law and the domestic analog. *Global constitutionalism*. Cambridge, 2015. Vol. 4, No. 3. P. 365–395.
15. Brian Z. Tamanaha, On the Rule of Law – History, Politics, Theory (2004) Chapter 9.
16. Brownlie I. The Politics of Human Rights in Relation to the Rule of Law. *Indian Journal of International Law*. 2009. Vol. 49.
17. The World Justice Project Rule of Law Index 2020. URL: <https://worldjusticeproject.org/our-work/research-and-data/wjp-rule-law-index-2020/> (viewed on 24.04.2023).
18. The World Justice Project Rule of Law Index 2019. URL: https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP-ROLI-2019-Single%20Page%20View-Reduced_0.pdf (viewed on 24.04.2023).
19. Kanetake M., Nollkaemper A. International rule of law in the cycle of contestations and deference. Amsterdam center for international law: Research paper. Amsterdam, 2015. P. 3–14. URL: http://works.bepress.com/machiko_kanetake/12/ (viewed on 24.04.2023).
20. Асоціація соціального розвитку через право: вебсайт. URL: <https://social.com.ua/tag/asocziacziya-soczialnogo-rozvytku-cherez-pravo/> (дата звернення: 24.04.2023).

Barabash O. O. Implementation of the rule of law principle: innovative technologies and approaches in the light of ensuring world order

The article is devoted to issues of the supremacy of law, the history of its emergence as a concept and legal phenomenon. The rule of law is positioned as a universal principle of ensuring human rights, which all states must adhere to. The legal nature, content of the rule of law as a principle, legal phenomenon and conceptual approach to modern human rights are analyzed. The foreign experience of implementing the rules of the rule of law into national legislation is studied. The role of international organizations in ensuring the rule of law is determined. It is noted that the rule of law is a universal principle. The need for general provision and observance of the rule of law both at the national and international level is recognized by all UN member states, because the rule of law is one of the basic values shared by the European Union and its members. Cornerstone problems of the rule of law, expressed in the implementation of its main principles, are an actual subject of multilateral public discourse: the future of the country and its role in the process of modern development of the world order and the conditions of its globalization depend on their solution. The rule of law creates a platform, a basis for unifying all branches of law, especially given that the various branches of our law are disjointed. The constitutional consolidation of the rule of law, the principle of the rule of law determine the sphere of activity of all branches of state power and the methods of their activity. The state should not go beyond the border of the legal field, crossing which, the legal state turns into its antipode. The state cannot use in its activities methods that contradict the principles of the rule of law and the rule of law. It has been established that the simple formation of a perfect system of legislation, which enshrines basic human rights and freedoms and defines an effective legislative procedure, is not yet sufficient for building a democratic society. The principle of the rule of law is actually the only effective means of ensuring the inviolability of democracy, as well as one of its main features, and its maintenance and control is a guarantee of ensuring human rights to the extent that decent living conditions are created for each person. The value of the Rule of Law Index of The World Justice Project and its implementation in Ukraine were also analyzed.

Key words: rule of law, rule of law index, law, human rights, rule of law, society, world order, deviant processes, social actions, innovative technologies.